

**omgevingsdienst
HAAGLANDEN**

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. de Minister
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Datum	Uw Brief	Ons Kenmerk	Afdeling	Contactpersoon
- 8 JAN. 2019	16 november 2018	ODH-2018-00158023	Toetsing & Vergunningverlening Milieu	[REDACTED]
Bijlage(n)	Uw Kenmerk	Zaaknummer	Team	Telefoonnummer
-	DGETM-EO / 18025644-	00535456	T&V Bodem, Grondwater & Ontgronding	[REDACTED]
Betreft	Advies in het kader van de Mijnbouwwet inzake het gewijzigd winningsplan Botlek			E-mail [REDACTED]@odh.nl

Geachte minister,

Aanvraag

Op 16 november 2018 heeft u het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland per e-mail (uw kenmerk DGETM-EO / 18025644) verzocht om advies in het kader van de Mijnbouwwet. Het adviesverzoek heeft betrekking op een verzoek van de NAM van 26 september 2017 tot instemming met het gewijzigde winningsplan Botlek. Het (gewijzigde) winningsplan beschrijft de productie uit het gasveld Botlek. De Omgevingsdienst Haaglanden voert de adviestaken in het kader van de Mijnbouwwet in mandaat uit namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Het advies dient uiterlijk 10 januari 2019 ingediend te worden bij het Ministerie van EZK.

Oordeel

Binnen de provincie Zuid-Holland wordt de zogenoemde Bodemladder gebruikt als handelingsperspectief en afwegingskader voor activiteiten in de ondergrond. Centraal hierin staan de begrippen hernieuwbaar-, omkeerbaar- en beheersbaarheid. Voor alle drie de begrippen geldt dat we streven naar een zo hoog mogelijke niveau. In ons afwegingskader wordt hier invulling aan gegeven door activiteiten in de ondergrond te beoordelen op basis van nut en noodzaak, veiligheid, milieuhygiënische aspecten en ruimtelijke inpasbaarheid (zowel boven- als ondergronds).

De provincie Zuid-Holland staat in beginsel negatief tegenover de aangevraagde verlenging van de productietermijn, aangezien aardgas geen hernieuwbare energiebron is. Echter, aangezien wij op afzienbare termijn nog zijn aangewezen op aardgas als brandstof, en het hier een bestaande winningslocatie betreft, richt ons advies zich op een zo veilig en duurzaam mogelijke exploitatie van het aardgas op deze locatie.

Wij hebben vraagtekens bij de beschreven gemeten en voorspelde bodemdaling. Wij vinden de onderbouwing van de inschatting van de bodemdaling te algemeen van aard en te onvoldoende beschreven vanuit de feitelijke

**omgevingsdienst
HAAGLANDEN**

gegevens vanuit het gebied. Een nadere duiding van onze opmerkingen op de door de NAM gegeven onderbouwing hebben wij opgenomen als toelichting bij ons advies.

Omtrent effecten op natuur en milieu constateren wij dat de getijdenzone van de Oude Maas binnen de invloedssfeer van het winningsgebied ligt. Dit is een kwetsbaar ecosysteem, waar bij habitatverandering een reële kans op het verdwijnen van de aanwezige rode-lijst-soorten bestaat. Wij zijn daarom van mening dat er nog een natuurtoets dient plaats te vinden.

Ons advies over de aangevraagde wijziging winningsplan Botlek vindt u in de bijlage. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u vragen en/of opmerkingen heeft, kunt u contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde contactpersoon.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

omgevingsdienst HAAGLANDEN

ADVIES

Adviespunten provincie Zuid-Holland

Wij constateren dat de ingediende aanvraag weinig inzicht verschaft in de risico's als gevolg van de winning, en dan met name in relatie tot de bodemtrillingen en bodemdaling binnen het aangevraagde gebied.

Achtergrond aanvraag wijziging winningsplan

In de samenvatting van het gewijzigde winningsplan staat dat de actualisatie van het winningsplan een wijziging van de productieperiode voor het voorkomen Botlek betreft als gevolg van de installatie van een tweede-traps compressie. De tweede-traps compressie is al geïnstalleerd en in werking, terwijl de actualisatie van het winningsplan nog in procedure is. In de informatiebijeenkomst van 11 december 2018 is aangegeven door de NAM dat voor de installatie van de tweede-trapscompressie geen wijziging van het winningsplan nodig is. De wijziging is nodig vanwege de gewenste verlenging van de productieperiode. Dit is bevestigd in de bijeenkomst door EZK. Zoals in het overleg naar voren is gekomen verzoeken wij u in de vergunning aan te geven dat de gegeven beschrijving niet juist is en de juiste reden van de actualisatie toe te lichten.

Bodemtrilling

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Botlek' (26 september 2017) is in hoofdstuk 8 ingegaan op bodemtrillingen. In de Aanvulling Aanvraag Instemming Winningsplan Botlek "Locatie-specifieke duiding van het seismisch risico" van 21 juni 2018 is een verdere onderbouwing van de te verwachten bodemtrillingen opgenomen. Geconcludeerd wordt dat er een kleine kans is op gradatie 1 schade voor een zeer beperkt gebied rondom het epicentrum van de beving.

Hoofdstuk 8 en de aanvulling betreffen een uitsluitend technische benadering van het onderwerp (onder andere beschrijving methodiek, berekeningsresultaten, alsmede een technische beschrijving van mogelijke gevolgen). Door deze werkwijze is het moeilijk om de genoemde kans op bodemtrillingen (19 % voor het gasveld) en de aard van gradatie 1 schade in perspectief te plaatsen. Zo is tijdens de informatiebijeenkomst aangegeven dat er in Groningen tot nu toe ook alleen sprake van gradatie 1 schade per aardbeving.

Uit de aanvraag blijkt dat het voorkomen Botlek volgens de seismische risicomatrix tot categorie II behoort. Zowel TNO als SodM geven in hun advies over het gewijzigde winningsplan aan dat zij ook tot de conclusie komen dat het voorkomen Botlek tot categorie II behoort. Gezien deze adviezen is dit voor ons ook het uitgangspunt.

Voor voorkomens behorend tot de categorie II dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Monitoring met een minimale meetnauwkeurigheid in de omgeving van het veld, alsmede aanvulling van de monitoring in de omgeving van het veld met accelerometers op de gefoonlocaties, zijn twee van deze voorwaarden. Uit de aanvraag blijkt dat het huidige KNMI netwerk in de regio nog niet voldoet aan deze voorwaarden. De NAM heeft een concept-seismisch risicobeheersplan opgesteld dat afronding en instemming van SodM vereist. Het SodM adviseert daarom om voorwaarden in de vergunning op te nemen met betrekking tot een werkend seismisch meetnet en een goedgekeurd seismisch risicobeheersplan per datum van het besluit van het winningsplan. In het bovengenoemd overleg is aangegeven dat begin 2019 meetnet uitgebreid zal zijn met een KNMI en NAM meetstation.

Wij vinden het van groot belang dat, wanneer de winning wordt voortgezet volgens het ingediende winningsplan, er een adequaat seismisch monitoringsnetwerk is gerealiseerd dat ook in staat is om kleinere

omgevingsdienst HAAGLANDEN

bevingen in het gebied te meten. Wij staan daarom ook achter het advies van het SodM. De met het gewijzigde winningsplan beoogde uitbreiding van de te winnen hoeveelheden mag naar onze mening pas worden geëffectueerd op het moment dat de detectiecapaciteit voor bodemtrilling dusdanig is, dat aan gestelde voorwaarden voor voorkomens van categorie II wordt voldaan.

Bodemdaling

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Botlek' (26 september 2017) is in hoofdstuk 7 ingegaan op de bodemdaling. Wij vinden de onderbouwing van de inschatting van de bodemdaling, zoals nu is opgenomen in hoofdstuk 7, te algemeen van aard en te onvoldoende beschreven vanuit de feitelijke gegevens vanuit het gebied. Een nadere duiding van onze opmerkingen op de door de NAM gegeven onderbouwing hebben wij opgenomen als toelichting bij ons advies. Wij verzoeken u nadere informatie, alsmede een verdere onderbouwing van de te verwachten bodemdaling, in te winnen bij de NAM om een duidelijker en vollediger beeld te krijgen over de verwachte bodemdaling. Op het moment dat nadere informatie is aangeleverd, voorzien wij u graag alsnog van een inhoudelijk passend advies.

Effecten op natuur en milieu

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Botlek' wordt in hoofdstuk 9 ingegaan op natuur en milieu. Hierin wordt aangegeven dat de getijdenzone van de Oude Maas (Natura 2000-gebied) binnen de invloedssfeer ligt van de gaswinning. Wij merken op dat het hier een kwetsbaar ecosysteem betreft, waar bij habitatverandering een reële kans op het verdwijnen van de aanwezige rode-lijst-soorten bestaat. Wij zijn van mening dat er nog een natuurtoets dient plaats te vinden.

Mocht u toch voornemens zijn in te stemmen met het nu voorliggende winningsplan, dan verzoeken wij u aanvullende voorwaarden op te nemen over nog aan te leveren informatie, voordat wordt aangevangen met het gewijzigde deel van de winning.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u vragen en/of opmerkingen over ons advies heeft, kunt u contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde contactpersoon.

omgevingsdienst HAAGLANDEN

TOELICHTING BODEMDALING

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Botlek' (26 september 2017) is in hoofdstuk 7 ingegaan op de bodemdaling. Over dit hoofdstuk hebben wij de volgende opmerkingen:

- In paragraaf 7.2 wordt ingegaan op de historische bodemdaling. Om deze daling grafisch weer te geven, is figuur 7-3 in het rapport opgenomen. In deze figuur is de bodemdaling in 2016 weergegeven ten opzichte van de situatie in 1989. Omdat voor een groot deel van de monitoringspunten in 1989 en/of 2016 geen meting is verricht, ontbreken op de figuur heel veel waarden, vooral voor veel punten in de nabijheid van (bestaande) gaswinningspunten. De figuur geeft nu dus een onvolledig beeld, waardoor naar onze mening niet goed kan worden beschouwd wat de historische bodemdaling is in relatie tot de gaswinningspunten. In de informatiebijeenkomst van 11 december 2018, waarin is aangegeven dat er veel andere metingen zijn (ook satellietmetingen) is helaas niet ingegaan op onze vraag of de andere metingen op eenzelfde bodemdaling wijzen als de op tekening aangegeven bodemdaling. Een nadere beschouwing is benodigd, waarbij gebruik dient te worden gemaakt van alle meetpunten en alle metingen die in de periode tussen 1989 en 2016 zijn uitgevoerd (trendanalyse).
- De conclusie in paragraaf 7.2 dat metingen met minder bodemdaling representatiever zijn voor de bodemdaling door alleen gaswinning kunnen wij niet plaatsen. Bodemdalingen zijn afhankelijk van meerdere factoren, zodat een dergelijke conclusie te weinig rekening lijkt te houden met de locatiespecifieke omstandigheden. De betreffende conclusie dient derhalve nader te worden toegelicht;
- Voor de uitgevoerde berekeningen van de bodemdaling wordt verwezen naar bijlage A. Deze bijlage beschrijft echter alleen de methodiek en geeft slechts de in een formule ingevulde parameters. Deze parameters zijn echter bepaald op basis van beschouwingen van de beoogde gaswinning en de opbouw van de ondergrond. De uitgevoerde berekeningen zijn hiermee voor ons niet verifieerbaar, waardoor wij ook geen zicht hebben in hoe wordt omgegaan met onzekerheden in de winning en de omstandigheden in de bodem. Ons valt op dat slechts een enkele berekening is uitgevoerd. Hierover worden vervolgens wel conclusies getrokken. De uitgevoerde berekeningen dienen ons inziens nader te worden beschouwd;
- De verwachte extra bodemdaling van < 2 cm wordt een aantal keer geprojecteerd ten opzichte van de schommelingen in de grondwaterstand. Dit is naar onze mening een onterechte vergelijking. Er dient nader te worden toegelicht wat met deze projectie wordt beoogd te verklaren.

Gezien het vorenstaande zijn wij van mening dat te beknopt is ingegaan op de beschikbare meetresultaten en daaruit volgende conclusies over deze resultaten en de te verwachten bodemdaling door de nu beoogde gaswinning in relatie tot de te verwachten autonome bodemdaling.

